

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

Tror vi på gud?

En studie av män och kvinnors religiositet

Christian Saarinen

2014

Examensarbete , Nivå C, Poäng 15hp
Huvudområde Religionsvetenskap
Program
Kursnamn Religionsvetenskap med inriktning mot historiska perspektiv 61-90 hp
Handledare: Tomas Appelqvist
Examinator: Peder Thalén

Abstract

Titel: ”Tror vi på gud?”

Författare: Christian Saarinen

Termin: HT 2014

Institution: Högskolan i Gävle

Handledare: Tomas Appelqvist

Examinator: Peder Thalén

Typ av arbete: Religionsvetenskap med inriktning mot historiska perspektiv 61-90 hp

Språk: Svenska

Huvudämne: Religionsvetenskap

Sammanfattning: Syftet med uppsatsen i sin helhet är att diskutera och analysera mäns och kvinnors syn på religion och om de själva ser sig som religiösa. Arbetet syftar också att med hjälp av genusteori försöka förstå och diskutera män och kvinnors benägenhet till religiositet. Vidare diskuteras också individens benägenhet att använda religiös coping i kris. Uppsatsen är i sin grund baserad på en intervjustudie gjord hösten 2014 av 6 stycken individer, 3 män och 3 kvinnor arbetandes på en skola i en förort till en större stad. Resultatet av undersökningen är främst att kvinnor tenderar att vara mer religiösa än män, samtidigt som de båda könstillhörigheterna oavsett tro anser att religionen helt klart skulle vara en tillfredställande coping mekanism i händelse av kris.

Innehåll

1. Inledning	3
1.1 Introduktion	3
1.2 Syfte	4
1.3 Frågeställningar	4
1.4 Begränsningar	4
1.5 Teoretisk utgångspunkt	4
1.6 Relevanta begrepp	5
1.6.1 Coping	5
1.6.2 Sekularisering/Sakralisering	5
1.6.3 Genus	5
2. Centrala begrepp	6
2.1 Tron och sekularisering	6
2.1.1 Svenska kyrkan medlemssiffror 1999-2013	7
2.2 Sekularisering	8
2.2.1 Zuckermans illustration över icketroende	8
2.3 En teori om coping	11
2.4 Två teorier om religion och genus	12
2.5 Litteratursammanfattning	13
3. Metod	14
3.1 Val av metod	14
3.2 Urval och begränsningar	15
3.3 Undersökningsgrupper	15
3.4 Datainsamlingsmetod	16
3.5 Genomförande	16
3.6 Etiskt förhållningssätt	17
3.7 Dataanalys	17
4. Resultatkapitel	17
4.1 Informantpresentation	17
4.1.1 Informant nummer 1	17
4.1.2 Informant nummer 2	18
4.1.3 Informant nummer 3	18
4.1.4 Informant nummer 4	18

4.1.5 Informant nummer 5	19
4.1.6 Informant nummer 6	19
4.2 Datamatrix	20
4.3 Sammanfattande diskussion	24
4.3.1 Förslag till vidare forskning	27
5. Referenslista	28
5.1 Transkriptionsmaterial	28
5.2 Tryckt sekundärlitteratur	28
5.3 Elektroniska resurser	28
Bilaga	29
Intervjufrågor	29
Transkribering	30

1. Inledning

1.1 Introduktion

Religion är ett fenomen som ständigt gått hand i hand med människan genom historien. Flertalet utgrävningar av tusentals år gamla civilisationer har påvisat att religionen på intet sätt är ett nytt fenomen. Man skulle istället lätt kunna säga att religion är intimt förknippat med att vara människa, och med den mänskliga identiteten. Detta har lett till en värld, med en mängd olika religioner. Allt ifrån de tre stora abrahamitiska religionerna, till buddhism, hinduism och tusentals så kallade new age religioner. Samtidigt som det ständigt bildas nya religioner har en mängd framstående forskare framförallt under 90-talet proklamerat att religion som fenomen varit på väg att dö ut. Detta var på väg att hända eftersom man kom att prata om sekularisering.

Sekularisering innebär att människor blir mindre religiösa ¹, framför allt i kombination med att ett samhälle blivit mer utvecklat (socialt, ekonomiskt, teknologiskt osv)² Detta kom dock att i stora drag visa sig felaktigt, mångt och mycket på grund av att fastän individer i sin tur lämnade de stora världsreligionerna, kom de istället att allt mer i sin ökade individualisering istället söka sig till nya religioner, så kallad new age. Samtidigt visade det sig att trots att kristendomen och de stora världsreligionerna tappade medlemmar så stannade till slut medlemsrasen upp och började stabilisera sig. Religionerna höll med andra ord inte på att dö trots ledande religionsforskarens sekulariseringsteorier.³ Sekularisering berodde med andra ord inte på människan moderna utveckling.⁴

Samtidigt som sekulariseringen är ett relevant begrepp inom religionsvetenskapliga studier blir det också relevant att fundera och studera män och kvinnors syn på religionen. För ifall män och kvinnors tendenser till religion minskar, är det likvärdigt emellan könen? Eller tenderar något av könen att vara mer troende än det andra?⁵

Vad är det religionen då erbjuder folk som gör att den ständigt verkar vara aktuell?

Religion som fenomen kommer från det latinska ordet ”religare” vilket betyder att binda

¹ Geels & Wikström 2012, s380

² Furseth & Repstad 2005, s110

³ Furseth & Repstad 2005, s108

⁴ Geels & Wikström 2012, s380

⁵ Hvidtjorn, D mfl 2014, s1332

samma alternativt ”läsa om”, troligtvis binder samma människor i gemenskap.⁶ Trots våra teknologiska framsteg kan vi fortfarande inte förklara vad som händer när man dör, döden är en realitet, något alla levande varelser kommer uppleva. Samtidigt kommer människan under livets gång råka ut för prövningar, vissa svårare än andra. För att klara sig igenom och förhålla sig till dessa prövningar använder människan olika strategier, så kallad coping.⁷ Detta i sin tur betyder att individen använder olika strategier, tankar eller handlingar för att klara sig igenom situationen både känslomässigt och kroppsligt. I denna uppsats försöker jag belysa hur religionen kan användas som copingstrategi och hur religionen tar sig uttryck i individens vardag. Samtidigt väljer jag också att med en genusaspekt försöka se skillnaden eller likheter på män och kvinnors tendenser att använda religionen som copingstrategi och deras upplevelse av sin egen tro.

1.2 Syfte

Uppsatsens syfte är att undersöka män och kvinnors religiositet, och om något av könen oftare anser sig vara mer troende än det andra eller är det likvärdigt? Detta undersöks utifrån deras egen upplevelse. Uppsatsens syfte är också att försöka förstå och klargöra hur män och kvinnors religiositet tar sig uttryck i vardagen och i så kallade coping situationer.

1.3 Frågeställningar

1. Hur skiljer sig benägenheten till religiös tro mellan de båda könen enligt aktuell statistiska data?
2. Hur tar sig religionen uttryck i deras vardag och liv, och skulle individerna använda sig av religion i en krissituation? (coping)
3. Hur kan olika teorier kring genus och sekularisering hjälpa till att förklara benägenhet till religiös tro mellan könen?

1.4 Begränsningar

I världen finns det många miljarder troende. Troende som bekänner sig till en mängd olika religioner där definitionen att separera religionen och individens vardag blir näst in till omöjlig. Därför kommer jag i den här uppsatsen mestadels fokusera på nordisk kristendom.

⁶ Furseth & Repstad 2005, s26

⁷ Geels & Wikström 2012, s367

1.5 Teoretisk utgångspunkt

I uppsatsen används genusbegreppets sociala och strukturella teori för att förklara och förstå eventuella skillnader mellan de båda könen syn på religion. Den sociala teorin, tar sitt avstamp i hur människor rent socialt är konstruerade. Medan den strukturella i sin tur istället handlar om var individen har möjlighet att verka. Samtidigt används Pargaments⁸ teori angående en inneboende religiös reservoar inom alla individer vilket ofta enligt Pargament tar sig uttryck i krissituationer.

1.6 Relevanta begrepp

1.6.1 Coping

Begrepp som syftar till hantering ofta i kris, det vill säga hur individen hanterar sin rådande situation och med vilka redskap eller handlingar som krävs för detta.⁹ I uppsatsen syftar coping främst på användandet av religion som coping mekanism¹⁰

1.6.2 Sekularisering/Sakralisering

Sekularisering syftar till att religionen tappar mark i både det allmänna och i individens medvetande. Generellt sätt brukar man mena att minskade medlemskap i religiösa samfund beror på sekularisering¹¹. Sakralisering är istället det motsatta, det vill säga att religionen växer i det allmänna och individuella medvetandet.¹²

1.6.3 Genus

Syftar till kön och könsroller. Med begreppet genus försöker man studera och förstå konstruerade könsroller.¹³ Tillexempel på konstruerade könsroller är bland annat att kvinnan i större utsträckning förväntas ta hand om barnen, och att pappan inte skall vara pappaledig.¹⁴

⁸ Pargament 2007, s5

⁹ Pargament 2007, s6

¹⁰ Geels & Wikström 2012, s367

¹¹ Geels & Wikström, 2012 s350

¹² Furseth & Repstad 2005, s108

¹³ Furseth & Repstad 2003, s240

¹⁴ Hvidtjorn,D mfl 2014, s1331

2. Centrala begrepp

2.1 Tron och sekularisering

I landet Sverige idag finns det ungefär 6.4miljoner människor som är medlemmar i svenska kyrkan. (svenskakyrkan.se) Vilket vid första anblicken säger att Sverige måste vara ett väldigt religiöst land. Det man dock glömmer när man bara stirrar på siffror är att svenska kyrkan fram till år 2000 var en del av staten. (svenskakyrkan.se)

Detta innebar att alla som föddes i landet innan år 2000 blev medlemmar i svenska kyrkan redan vid födseln. Fram till 1951 i Sverige var man också tvungen att vara medlem i ett religiöst samfund, vilket innebar att man i domstol kunde dömas om man inte var medlem, om man ens kunde utträda. 1951 förändrades detta i och med att religionsfrihetslagen instiftades.

4 § Ej må någon vara skyldig tillhöra trossamfund. Åtagande i strid mot denna bestämmelse vare utan verkan.

Med trossamfund förstås, förutom svenska kyrkan, sammanslutning för religiös verksamhet, vari ingår att anordna gudstjänst. (Religionsfrihetslag 1951:680)

Detta innebar bland annat för svensken att man numera kunde inträda i vilken religiös organisation som helst. Eller rent av välja att avstå från att tillhöra någon som helst religiös organisation. Något som aldrig tidigare i landets historia varit möjligt.

Detta kom givetvis att förändra allting när det gäller den religiösa tillhörigheten i landet och för första gången började svenska kyrkan förlora medlemmar av andra anledningar än att individer avled.

År	Inträden		Utträden	
	Antal	% av icke-medlemmar	Antal	% av medlemmar
1999	4 990	0,3	33 587	0,5
2000	5 766	0,4	18 751	0,3
2001	6 005	0,4	57 653	0,8
2002	5 381	0,3	44 760	0,6
2003	5 131	0,3	59 004	0,8
2004	5 142	0,3	79 032	1,1
2005	6 099	0,3	68 823	1,0
2006	5 479	0,2	57 351	0,8
2007	5 920	0,3	56 174	0,8
2008	6 005	0,2	50 360	0,7
2009	6 536	0,2	73 396	1,1
2010	5 927	0,2	56 939	0,9
2011	7 368	0,2	52 358	0,8
2012	7 571	0,2	54 491	0,8
2013	8 377	0,3	71 700	1,1

Bild 1¹⁵). Medlemsstatistik över svenska kyrkans medlemmar år 1999-2013

Under åren 1950-1970 saknas statistik gällande medlemmars utträde kontra inträde inom Svenska kyrkan. Dock kan vi under de senaste tio åren se att utträdet ur Svenska kyrkan mer eller mindre varit konstant. Svenska kyrkan väljer att tolka detta som utträde sker av skattemässiga och deklarationsmässiga skäl. Andra anledningar kan vara sekularisering och medlemskap i andra religiösa samfund än svenska kyrkan. Värt att notera är att inträdet av medlemmar år 2013 varit det högsta antalet under hela 2000-talet. Det är också viktigt att komma ihåg att statistiken endast visar aktivt inträde det vill säga ett inträde av individer från 12 år. Statistiken visar inte heller vilket kön, in och utträden har.

¹⁵ Svenskkyrkan.se - <http://www.svenskkyrkan.se/default.aspx?id=1132668&ptid=48063>

2.2 Sekularisering

Vi har i tidigare stycke förstått att sedan religionsfrihetslagen infördes 1951 i Sverige har medlemskapet i Svenska kyrkan sakta minskat från år till år. Detta kan bero på en mängd olika anledningar, bland annat att människor i största allmänhet inte längre är så religiösa eller att människor helt enkelt bekänner sig till en annan tro.

Många forskare har valt att förklara det minskade medlemsantalet inom framför allt kristna samfund i västvärlden med begreppet sekularisering. Ett begrepp som betyder att religionen sakta förlorar mening och betydelse både i samhället och i individers medvetande. (Nationalencyklopedin) Denna definiering stöds även av Furseth & Repstad¹⁶ och bör klassificeras som allmängiltig.

I en undersökning gjord av Zuckerman¹⁷ ligger Sverige högst i världen över länder med flest ateister/agnostiker/icke-troende. Detta tyder på att Sverige är det mest sekulariserade landet i världen.

Country	Total country population (2004)	% Atheist/ Agnostic/ Nonbeliever in God	Number of Atheists/ Agnostics Nonbelievers in God (minimum - maximum)
Sweden	8,986,000	46 - 85%	4,133,560 - 7,638,100
Vietnam	82,690,000	81%	66,978,900
Denmark	5,413,000	43 - 80%	2,327,590 - 4,330,400
Norway	4,575,000	31 - 72%	1,418,250 - 3,294,000
Japan	127,333,000	64 - 65%	81,493,120 - 82,766,450

Bild 2 Atheism: Contemporary Rates and Patterns ¹⁸ Förklarade bildtext

Enligt Zuckerman är det möjligt att så mycket som 85 % av Sveriges befolkning är ateister/agnostiker/icke-troende vilket innebär att merparten av Svenska kyrkans nuvarande medlemmar inte är religiöst troende. Dock påpekar Zuckerman även att om detta skulle visa sig stämma, definierar sig ändå bara ca 17 % av befolkningen som ateister.¹⁹ Vilket troligtvis betyder att själva definierandet av det egna jaget som religiös har med individens självbild att göra och inte med vad individen faktiskt tycker. Zuckerman menar också genom en teori hämtad ifrån Norris & Inglehart (2004) att om

¹⁶ Furseth & Repstad 2005, s108

¹⁷ Zuckerman 2007, s5

¹⁸ Zuckerman, 2007, s5

¹⁹ Zuckerman 2007, s5

att en population lever i högt välstånd och har ett lågt yttre eller inre hot, minskar den organiserade religionen.²⁰ Detta skulle kunna ses som åtminstone en gren i att försöka förstå och förklara varför den organiserade religionen minskar i varje fall i Norden.

Detta kan ställas i kontrast mot siffror från Gallup²¹ gällande USA, där ungefär 56 % av befolkningen anser att religionen är en mycket viktig del i deras liv.

Värt att notera här är att Vietnam har en högre placering än Danmark i listan över länders ateism/agnosticism, vilket kan tyckas tämligen underligt dock är Vietnam en kommunistisk stat där religionen troligtvis är bannlyst, vilket skulle kunna förklara dess placering.

Vad trodde man sekularisering berodde på? Enligt Geels & Wikström²² trodde man att sekularisering mestadels berodde på att modernitet och utveckling kommit att ersätta behovet av religion, och därför minskade religionen i samhället. Detta visade sig dock vara felaktigt och ledande forskare inom området däribland forskaren Peter Berger refererad till i Geels & Wikström menar numera att inget tyder på att religionen är på väg att försvinna från det allmänna medvetandet. Detta ansåg Berg eftersom denne menar att den religiösa impulsen i princip varit en av de mest varaktiga sedan den mänskliga artens uppkomst.²³ En teori som säkert skulle delas av Kenneth Pargament som menar att mänskligheten i sig har en inbyggd religiös reservoar.²⁴

Om sekulariseringsteorin varit felaktig, varför sjunker medlemsantalet inom exempelvis den Svenska kyrkan? Detta beror helt på hur vi väljer att använda oss av begreppet sekularisering. Begreppet i sig är enligt Geels & Wikström bristfälligt och för snävt i sin bemärkelse att bara omnämnas som att religionen lämnar det allmänna och folkliga medvetandet, utan behöver i stället delas upp för att kunna tillämpas.

Därför anser forskarna Furseth & Repstad²⁵ att sekulariseringsteorin bör delas upp i tre stycken olika delar där sekularisering sker:

²⁰ Zuckerman 2007, s18

²¹ Gallup - <http://www.gallup.com/poll/1690/religion.aspx>

²² Geels & Wikström, 2012 s350

²³ Geels & Wikström, 2012 s351

²⁴ Geels & Wikström 2012, s352

²⁵ Furseth & Repstad 2005, s108

1. Samhällsnivå

2. Organisatorisk nivå

3. Individuell nivå

Detta menar också Geels & Wikström är det korrekta sättet att använda sekulariseringsteorin och speglar vad som sker och vad som skett i modern tid med religionen i samhället.²⁶ Utifrån dessa tre stycken olika nivåer kan vi sedan analysera det kommande resultatet av undersökningen för att förstå en eventuell diskrepans mellan tro eller icke-tro.

På samhälls- och organisatorisk nivå ser vi bland annat i Sverige hur religionen sakta försvunnit och andra samhällsorganisationer tagit dess plats. Medan i andra länder som tillhört före detta Sovjetunionen eller USA är det snarare tvärtom, här är religionen i allra högsta grad vid liv (Gallup). Detta innebär att religionen i stora drag tappat mark i det offentliga rummet, i varje fall i Norden. Detta skulle kunna förklara Svenska kyrkans stadigt minskade medlemsantal. Det har istället blivit som så att samhället tagit över många av de instanserna där tidigare religionen haft monopol (begravningar, äktenskap etc.) religionen behövs i varje fall i dessa instanser inte på samma vis som tidigare. Detta i kombination med det Geels & Wikström och Furseth & Repstad kallar för den individuella nivån gör att religionen allt mer har blivit ett privat ting, ett ting som man håller för sig själv och inte i någon större utsträckning skyltar eller diskuterar med omvärlden.²⁷

Samtidigt menar Geels & Wikström att det i de nordiska länderna verkar finnas tecken inom individnivån att allt fler människor i större utsträckning använder sig av något kallat lapptäckesreligion. Detta innebär att individen blandar trosinlag ifrån en mängd olika religioner utan att för den delen kalla sig själv religiös om frågan ställs till dem.²⁸ Detta ställer också frågan ”är du religiös/troende” på sin spets eftersom det då skulle kunna bli svårt att förstå vad individen egentligen svarar på när en likartad fråga ställs. För handlar det om att individen egentligen inte är troende? Eller handlar det om hur frågan ställs?

²⁶ Geels & Wikström 2012, s381

²⁷ Furseth & Repstad 2005, s108

²⁸ Geels & Wikström 2012, s381

Istället brukar individen definiera sig själv som andlig. Vilket styrks av Zuckerman²⁹ där denne menar att bara 17 % av befolkningen i norden definierar sig själva som ateister. Denna definition av andlighet hos den egna individen är den i särklass största anledningen till att man i dagsläget inom forskarvärlden inte längre diskuterar sekularisering i dess ursprungliga form, utan talar istället om sakralisering.³⁰ Denna sakralisering i kombination med åsikten att religion är en privatsak innebär åtminstone i västvärlden att individen i stor utsträckning väljer bort traditionella religiösa institutioner och skapar sin egen religion, sin egen andlighet.

Värt att notera är att sekulariseringsteorin på intet sätt säger någonting om vilken eller vilka grupper inom samhället som är mer benägna att vara troende eller icketroende. För detta krävs ytterligare teorier som vi kommer att återkomma till.

2.3 En teori om coping

I alla människors liv kommer det förr eller senare inträffa svåra situationer som kommer att vara mer eller mindre svåra att ta sig igenom. En del klarar sig igenom problem bra, medan andra klarar sig igenom med eller utan hjälp. Detta kallas för coping, eller på svenska hantera.³¹ I vanlig text kan coping vara ungefär vad som helst så länge det hjälper individen att hantera och klara av situationen, kanske en vän, eller rent av att du hittade tinget du behöver i den givna situationen. Det beror helt enkelt på hur individen är disponerad och på individens resurser rörande omgivningen.

Forskaren Kenneth Pargament menar dock att när coping som fenomen studeras, bör man inkludera både psykologi och religion. Detta eftersom när dessa mekanismer studeras tillsammans kan vi också studera den enligt Pargament kallad ”religiösa reservoar” av resurser som vissa människor tenderar att använda när de hamnar i en kris³². Detta betyder att desto mer troende du sedan innan är, ju större chans är det att du använder religion som copingmedel för att hantera din situation. Vidare påstår också Pargament att religion också ger människor möjligheten att uppskatta det de inte kan kontrollera, något som ter sig en aning underligt vid första anblick. Det Pargament menar är dock att vi som människor inte kan förändra allting, t.ex. sjukdom eller en

²⁹ Zuckerman 2007, s6

³⁰ Geels & Wikström 2012, s382

³¹ Geels & Wikström 2012, s352

³² Pargament 1997, s5

närståendes död. Det handlar istället om att försöka acceptera det vi inte kan förändra. Pargament menar här att religionen fungerar bra som copingmedel eftersom den faktiskt säger något om det okända, det vill säga döden.³³

Genom studier har bland annat Pargament påvisat att religion används på två sätt inom coping, delvis ur en negativ synvinkel där den bland annat används som tillflyktsort. Det vill säga, individen använder religionen istället för att hantera problemet, man sätter all sin tilltro till en högre makt.³⁴ Samtidigt påvisar Pargament att det också finns en positiv aspekt, både ur social synvinkel, det vill säga den egna församlingen, eftersom individen då är mer benägen att söka efter en mening i tillvaron. Värt att notera, är att långt från alla använder sig av religion eller andlighet för att hantera sin tillvaro i krissituationer, men det förekommer.³⁵

2.4 Två teorier om religion och genus

Tidigare diskuterades de tre olika nivåerna inom samhället som sekularisering sker, den individuella, den strukturella och den organisatoriska. Dessa tre nivåer talar tillsammans uteslutande om varför individer i samhället vänder sig bort ifrån religionen. Problemet med dessa tre nivåer är att de inte säger något om individen, eller om individens könstillhörighet. Därför är ytterligare teorier tvungna att användas för att förstå och förklara en eventuell skillnad mellan köns benägenhet till tro. Inom samhällsvetenskaplig forskning syftar begreppet genus till att förstå och förklara de mekanismer som ligger bakom det forskningen kallar för socialt konstruerat kön. Det vill säga de könsroller vi i många fall tilldelas utan att välja själva.³⁶

Inom religionsvetenskapen brukar man däremot oftare tala om att kvinnor i större utsträckning är religiösa, än män detta på grund av att det är ett välkänt och väl utforskat faktum.³⁷ Detta påvisas bland annat av att ungefär 66 % av kvinnorna i Danmark ansåg sig tro på gud medan endast 53 % av den manliga befolkningen tyckte det samma.³⁸ Detta är likvärdigt med befolkningen i USA där 56 % av befolkningen ansåg religion

³³ Pargament 1997, s4

³⁴ Pargament 1997 s6

³⁵ Geels & Wikström 2012, s354

³⁶ Furseth & Repstad 2003, s240

³⁷ Hvidtjorn, D mfl 2014, s1331

³⁸ Hvidtjorn, D mfl 2014, s1330

vara mycket viktig.³⁹

För att förstå varför kvinnor skulle kunna vara mer religiösa än män, väljer många forskare att använda sig av vad man brukar kalla konstruerade könsroller. Rent traditionellt sätt brukar man utgå ifrån två olika teorier, den strukturella och den sociala.⁴⁰

1. Den sociala teorin

Här finner man teorier kring det sociala könet, det vill säga hur individen rent socialt är konstruerad. En mängd forskare menar⁴¹ att mannen och kvinnan ifrån starten socialiseras in i samhället på olika vis. Kvinnan får egenskaper som är mer omvårdande medan mannen får mer aggressiva och utåtagerande egenskaper. De omvårdande egenskaperna är mer lika de värderingar man traditionellt sett tilldelar religionen vilket för kvinnan närmare religionen redan från start. Mannen i sin tur förväntas röra sig utanför hemmet och försörja familjen.⁴²

2. Den strukturella teorin

Den strukturella eller den lokaliseringsteorin handlar om att kvinnan som oftast rör sig i hemmets vrår, har hand om barnuppfostran. Detta innefattar bland annat barnets moraliska uppfostran, vilket gör att kvinnans tankar oftare förs in på mer existentiella frågor, något som religionen förknippas med.⁴³ I och med att kvinnan rör sig mer i hemmet menar många forskare att denne också får mer tid över, tid som gör att hon kan vistas i religiösa miljöer. Något mannen inte kan eftersom denne arbetar.⁴⁴

Värt att notera kring den strukturella teorin är att samtidigt som den i sig skulle kunna vara rimlig, blir den svårare att applicera på ett samhälle där kvinnan inte i stor utsträckning är hemmafru utan faktiskt förvärvsarbetar. I det fallet bör man troligtvis välja bort den strukturella teorin och istället fokusera på den sociala teorin.

Vidare påpekar Furseth & Repstad att kvinnor i större utsträckning än män väljer bort

³⁹Gallup

⁴⁰Francis, JL 1997, s82

⁴¹Hvidtjorn, D mfl 2014, s1331

⁴²Furseth & Repstad 2003, s254)

⁴³Francis, JL 1997, s83

⁴⁴Furseth & Repstad 2003, s255

de traditionella religionerna mångt och mycket eftersom män oftast befinner sig inom ledarpositioner inom dessa.⁴⁵ Kvinnor kan helt enkelt inte nå högre upp i hierarkin utan vänder sig istället till new age där de lättare kan inneha en maktposition.

2.5 Litteratursammanfattning

I detta kapitel har olika begrepp och forskning inom religionsvetenskapen tagits upp. Vissa har syftat till religionssociologin medan andra behandlat religionspsykologin. Det har diskuterats hur sekulariseringsteorin som förklaringsmodell för eventuell sjunkande religionstillhörighet visat sig felaktig och förändrats. På samma vis har även siffror gällande medlemskap inom bland annat Svenska kyrkan och den Danska kyrkan diskuterats. Samtidigt har även genusaspekten applicerats och använts som en förklaringsmodell till varför det stundtals verkar som om kvinnor är mer religiösa än män. Vidare kommer dessa olika teorier användas som stöd till att förklara eventuella skillnader rörande de båda köns upplevelser av tro.

3. Metod

3.1 Val av metod

Mot bakgrund av studiens syfte använder jag mig utav intervjustudier, med betoning på kvalitativa frågor. Anledningen till valet utav kvalitativa frågor är hämtat ifrån Esaiasson⁴⁶ där det omnämns att samtalsintervjuer ger större möjligheter till uppföljning utav de ställda frågorna än t.ex. en enkätundersökning.

Detta val gjordes eftersom undersökningens frågor antog i högre grad en intervjukaraktär även om vissa frågor var av mer kvantitativ form. Detta mångt och mycket eftersom man dels kan se de samtalande intervjuerna som en diskussion men också att man kan ställa följdfrågor och oväntade frågor som dyker upp under intervjugång, frågor som man inte kunnat förutse innan intervjun. Man bör dock vara medveten om frågornas uppbyggnad så att dessa inte tar sin form genom ledande frågor, eftersom detta i stor utsträckning kan påverka informantens svar.⁴⁷

Genom svaren kommer möjligheten att kategorisera och generalisera bli tydligare, detta eftersom man kan finna liknande svar i de olika intervjuerna och man kan då ställa dem

⁴⁵Furseth & Repstad 2003, s256

⁴⁶Esaiasson 2007, s285

⁴⁷Esaiasson 2007, s285

gentemot varandra och sedan analysera dem. Detta blir extra viktigt eftersom det i en kvalitativ studie rörande religiositet lätt blir att svaren är ifrån informanten är svävande. Det blir också viktigt att förstå och ta fasta på att intervjufrågorna givetvis kommer vara mer djupgående och mer öppna för tolkning än t.ex. de kvantitativa frågor rörande ålder, antal eller dylikt som i sig är mer statiska. Det kommer också bli möjligt att analysera tonfall och pauser från den intervjuades håll där det förekommer.⁴⁸

Jag har också valt att utifrån Gille & Grimen⁴⁹ söka stöd i filosofen Otto Neuraths tankar kring holistisk koherens där det enligt denna teori är möjligt att utefter ett forskningsmaterials överensstämmelse med helheten utav tidigare forskning då också bedöma det egna materialets validitet. Detta på grund av att kunna förstå och tolka mitt eget empiriska material. Eftersom det enligt denna teori innebär att om mitt forskningsmaterial i stora drag överensstämmer med tidigare forskning stämmer troligtvis mitt material överens med en generell verklighet.

3.2 Urval och begränsningar

För att göra undersökningen genomförbar valde jag att endast intervjua personer inom skolvärlden. Detta på en enskild skola. Kravet var att personalen skulle vistas och ha som yrkesroll att de antingen undervisade eller deltog i undervisningen. Detta eftersom jag ville ha en koppling till skolverksamhet och en viss utbildningsnivå. Skolan som i skrivandes stund är en särskola och belägen i en förort till en större svensk stad fick jag kontakt med eftersom jag har ett stort kontaktnät där. Detta gjorde att det föll sig naturligt att använda den som bas för min forskningsstudie. Alla personer jag kom att intervjua var födda i Sverige eller i ett annat skandinaviskt land. Deras ålder varierade allt ifrån 31-47 och de hade varierad utbildningsnivå och arbetat olika länge på skolan där studien genomfördes. I stor utsträckning kom dessa personer att bli föremål för undersökningen eftersom de var villiga att delta. På samma vis talar också Esaiasson om att när det gäller frågeundersökningar och intervjuer så brukar urvalet det generellt sett ske helt slumpartat.⁵⁰ Om man bortser ifrån valet av 3 personer av respektive kön följer denna undersökning dess standard.

⁴⁸Esaiasson 2007, s285

⁴⁹Gille & Grimen 2007, s75

⁵⁰Esaiasson 2007, s262

3.3 Undersökningsgrupper

De individer jag fick chansen att intervjua under min undersökning var 6 till antalet och deras ålder kom att variera från 31-47. Av dessa individer var tre stycken kvinnor och tre stycken var män. De hade en stor generell spridning över hur länge de hade arbetat på skolan. Vissa runt 10 år och andra relativt nyanställda. De var anställda antingen som fritidspedagog eller lärare på skolan.

3.4 Datainsamlingsmetod

Här använde jag mig utav både kvalitativa frågor med betoning på vad den intervjuade faktiskt tycker, och kvantitativa frågor med avsikt att besvara bland annat hur gammal informanten var.⁵¹ Frågorna var ställda utifrån intervjufrågor redan konstruerade sedan innan. Frågorna var numrerade och följde en specifik ordning, spontana följdfrågor och utvecklingar både ifrån mig och informanten användes också. Detta för att i första hand förklara frågorna för informanten men också för att följa upp frågor som forskaren inte kunnat förutsäga. Frågorna rörde ålder, religiös inriktning, syn på existentiella frågor eller liknande.

3.5 Genomförande

Den inledande kontakten med skolan togs genom kontakt med rektor på skolan för att med dessas hjälp få till stånd intervjuer med individer arbetandes där. Denne informerade informanterna om vad intervjun skulle handla om och de fick själva välja om de ville delta eller inte.

Intervjuerna genomfördes av forskaren i ett separat rum. Innan intervjun startade informerades återigen informanten om syftet med intervjun och vad hela forskningen skulle handla om, de informerades om hur forskaren skulle behandla deras del i det totala materialet, och att materialet sedan skulle raderas efter transkribering. De informerades också att de var totalt anonyma i undersökningen och att ingen förutom forskaren skulle veta vem som sagt vad, detta eftersom de skulle kunna känna sig trygga över vad de sade eller tyckte. Intervjuerna genomfördes med digital inspelare eftersom forskaren fann det mest lämpligt, eftersom vi då kunde föra ett mer naturligt samtal och inte behöva avbryta eller pausa titt som tätt för att forskaren skulle behöva anteckna.

⁵¹Esaiasson 2007, s290

3.6 Etiskt förhållningssätt

Enligt Vetenskapsrådet (www.vr.se) innebär det att de personer som deltar i en undersökning skall informeras om syftet bakom undersökningen och hur undersökningen kommer att gå till väga. De intervjuade var i alla fall över 18år vilket gjorde att de själva kunde fatta beslutet ifall de inte ville delta i undersökning. Detta innebar också att informanten när som helst under undersökningens gång kunde välja att dra sig ur undersökningen utan påtryckningar och be forskaren radera informationen ifrån arbetet.

3.7 Dataanalys

Den genomförda undersökningen har valts att tolkas utifrån två olika förklaringsmodeller. Där den ena formen är överförandet av det empiriska materialet till en datamatrix. Överförandet till en datamatrix motiveras av att det blir tydligare att kunna se vilka mönster som uppträder, för att sedan analysera materialet.⁵² I datamatriken kan man efter införandet av den empiriska informationen tydligt och lättöverskådligt se hur många som svarat exempelvis Ja/Nej på en viss fråga.

4. Resultatkapitel

Inledningsvis i detta kapitel ges en informationspresentation. Därefter beskrivs resultat av informantintervjuer

4.1 Informanterna

4.1.1 Informant nummer 1 - Kvinna

Är en kvinna 36år gammal. Hon är inte troende överhuvudtaget men anser ändå att religionen mångt och mycket fyller en funktion i samhället för en del. Inte minst för personer som är ensamma. Kyrkan eller samfundet är en plats dit alla kan gå oavsett. Religionen i varje fall i Sverige anser hon har ersatts med sekulära former och att personer istället valt bort organiserad religion för mer självständig nyandlighet. Hon anser också att religionen kan användas som copingstrategi, men tror inte själv att hon skulle använda det. Här pekar hon också på att personer som är ensamma antagligen

⁵²Esaiasson 2007, s48

skulle vara mer benägna att använda religionen som copingstrategi eftersom de antagligen saknar ett fungerande socialt skydds nät. Hon tror också att mycket handlar om vilka strategier man utvecklar genom uppfostran.

4.1.2 Informant nummer 2 - Kvinna

Kvinna 47 år gammal som anser sig själv vara åtminstone troende men inte bekännande till någon religion även om kristendomen ligger närmare hennes egen tro. Skulle kalla sig agnostiker. Besöker samfund vid högtider och tittar gärna på andra helgedomar under utlandsvistelser. Tror att religionen fyller en funktion i samhället så länge den inte skadar och hindrar människor. Samtidigt tror hon också att hon skulle vända sig till en högre makt ifall en riktig krissituation skulle uppstå. Dualistisk i sin syn på livet efter döden och upplever att tanken i sig går i vågor, ibland känner hon att det borde finnas något mer, ibland inte.

4.1.3 Informant nummer 3 – Man

36 årig man som betecknar sig själv som ateist med en gnutta troende inblandad. Har under sitt liv vistats mycket i kyrkan mestadels på grund av att dennes vänner varit där. Upplevt att kyrkan gör mycket bra samtidigt som denne tycker att det stundtals förekommer hyckleri. Är klugen till religionen som copinginstrument eftersom denne upplever att vissa människor säkert behöver arbeta rent psykologiskt med sig själva och då skulle religionen lika väl kunna vara ett hinder. Tänker mycket på konstruerade könsroller, men har ingen uppfattning när det gäller män och kvinnors religion. Anser att religionen minskat i vikt i varje fall i Sverige, men anser ändå att det bara är inom dennes kontext, d.v.s. det kanske är annorlunda utanför detta.

4.1.4 Informant nummer 4 - Man

Informant nummer fyra är 38 år gammal, man, välutbildad och betecknar sig själv som någonstans emellan ateist och agnostiker. Dennes föräldrar är troende protestanter, men icke praktiserande. Denne anser att religionen spelar roll i ett samhälle, mestadels eftersom det sociala skydds nätet har försvagats rent generellt sätt och där gör kyrkan ett stort jobb med hemlösa och missbrukare. Samtidigt ifrågasätter han religiösa värderingar, mestadels eftersom bland annat allas lika värde är väldigt komplicerat inom kyrkan. Detta pga. att kyrkan är otydlig hur den stället sig gentemot olika sexuella

läggningar och etniska grupperingar. Denne uppger att dennes tro har varit ett aktivt val från dennes sida, och är fortfarande med i Svenska kyrkan även fast denne inte är troende.

4.1.5 Informant nummer 5 - Kvinna

31 årig kvinna, betecknar sig som troende och tillhör kristendomen.

Tycker att religionen spelar stor roll i hennes vardag och går i kyrkan regelbundet. Hon anser att religionen är viktig för samhället eftersom den hjälper oss med val vi gör.

Samtidigt tror hon att religionen inte är lika viktig idag rent generellt än vad den var förr i tiden.

4.1.6 Informant nummer 6 - Man

Man på 45 år som är troende och engagerad i en församling och anser att religionen spelar stor roll för dennes liv. Religionen är något denne bär med sig i dennes vardagliga liv och denne anser att detta påverkar i alla val man gör. Denne menar att samhället präglats av den kristna tron, och det Sverige vi har idag är en blandning mellan humanism och kristna värderingar. På samma vis tycker denne att religionen blivit mindre viktigt rent generellt sätt samtidigt som det åtminstone inte i dennes församling verkar vara mer eller mindre män eller kvinnor.

4.2 Datamatrix

För att tydliggöra svaren informanterna som deltagit i undersökningen och deras svar syns nedan en datamatrix. Datamatrixen är konstruerad efter praxis enligt Essaiasson.⁵³

Där denne menar att när man väljer att arbeta med variabler så måste man översätta frågorna till en sammanfattning som kan införas i en datamatrix. Där datamatrixen fungerar som en överblick där objekten kan besvaras med åtminstone två olika svar.

Frågorna som översatts till datamatrixen anges nedan. Värt att notera är att under översättningen till datamatrixen, har sekulär eller politisk tro omvandlats till Nej under frågan ”är du troende/religiös?”

1. Är eller var dina föräldrar religiösa
2. Är du troende/religiös?

⁵³ Essaiasson 2007, s49

3. Är religionen/tron viktig för dig?
4. Är religionen viktig för samhället?
5. Skulle du säga att din tro spelar roll i din vardag?
6. Tror du att en tro skulle vara viktigt i en svår situation?

Tabell 1 – datamatrix över informantsvar

	Kön	Ålder	Fråga 1	Fråga 2	Fråga 3	Fråga 4	Fråga 5	Fråga 6
Informant 1	Kvinna	36 år	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja
Informant 2	Kvinna	47 år	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja
Informant 3	Man	36 år	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Ja
Informant 4	Man	38 år	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
Informant 5	Kvinna	31 år	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Informant 6	Man	45 år	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

Vid första anblicken av datamatrixen kan vi snabbt se att resultaten var vitt skilda mellan de båda könen. Kvinnorna svarade i 12 fall Ja på frågor rörande religionen i koppling till dem själva, medan männen svarade Ja i 10 fall. Detta skulle kunna tolkas som en svag antydning till kvinnors högre religiositet.

Utifrån datamatrixen ovan kan vi direkt urskilja att informanterna ur urvalsgruppen är klivna när det gäller religiös tro. Exakt 50 % av de tillfrågade anser sig ha en tro som är religiös i sin innebörd. En man och två kvinnor. Av detta kan vi dra slutsatsen att i varje fall i denna urvalsgrupp är kvinnorna mer benägna att vara religiösa. Något som i sig skulle kunna förklaras utifrån genusteorin, där vi sedan tidigare fastslagit att kvinnor är mer benägna att vara religiösa genom strukturella eller sociala konstruktioner.⁵⁴

På samma vis finner man också att av dessa tre stycken troende, är det åtminstone i två av fallen som så att deras föräldrar sedan innan är troende. Utifrån detta kan man möjligtvis dra slutsatsen att barn till religiösa är mer benägna att själva bli religiösa.

Man finner också med enkelhet att ungefär 50 % av de tillfrågade har föräldrar som är

⁵⁴Geels & Wikström 2012, s352

bekännande religiösa. Dock ser fördelningen en aning annorlunda ut här eftersom vi nu har två män och en kvinna som svarat ja.

Av de som svarat nej på frågan angående är du religiös/troende fann man snabbt en grupp som talade om vikten att ha en övertygelse i livet som inte var sakral.

Informant nummer 1

I: Är en religion eller att överhuvudtaget ha en tro viktigt för dig?

R: Mm att ha en övertygelse är viktigt, men den har inga andliga förtecken.

I: Skulle man kunna säga att denna övertygelse är viktig i din vardag?

R: Jo men det är den, man har liksom ett rättesnöre man följer.

(transkriberingsdokument informant nr 1)

Utifrån detta kan man dra slutsatsen att bland de som inte var troende eller religiösa, fanns det ändå ett behov av att ha ett slags rättesnöre eller ett ställningstagande både rent etiskt, eller rent moraliskt.

Detta exemplifieras också tydligt hos informant nummer 4.

Informant nummer 4

I: Är religionen eller din världsiga tro eller övertygelse viktig i ditt liv?

R: Nej, fast jag tänker det är en ganska komplicerad fråga, ser man humanismen som en tro?

I: Absolut

R: Nej, men jag tycker att den moraliska etiska aspekten är viktigare. Det är också en aspekt jag funderar mer på än, t.ex. en politisk inriktning.

(transkriberingsdokument informant nr 4)

Här talar informant nummer fyra om att det är den moraliska etiska aspekten som denne tycker är viktigt, det är detta som präglar den här personens liv än mer än en politisk övertygelse. Utifrån uttalandena ifrån informant 1 & 4, kan man dra slutsatsen att tron eller övertygelsen i sig är viktig även om den i sin grund är sekulär. Detta menar bland annat Pargament är en rest av den religiösa reservoaren som driver oss att vända oss till religion i kris, det vill säga, vi fyller religionens plats med något annat.

Värt att notera, var att alla informanter som svarade nej på om de själva var religiösa ansåg att religionen spelade roll i samhället. Dock med förbehållet att detta var så länge religionen inte höll tillbaka eller förminskade folk.

Detta exemplifieras bäst av informant nummer 2.

Informant nummer 2

I: Skulle du säga att en religion är viktig för ett samhälle?

R: Ja, om den inte skadar någon annan, om den är i lagom dos tänker jag. Folk får tro precis vad de vill och hur mycket de vill. Men skadar den och begränsar andra människor så tycker jag inte den är viktigt.

(transkriberingsdokument informant nr 2)

Här menar informant nummer två att religionen är viktig för människor, den bör finnas kvar eftersom den gör mycket gott i samhället. Samtidigt påpekar personen att religionen i många fall är kluven gentemot homosexuella, abort eller andra etniska grupperingar. Vilket denne menar är något negativt. Med detta menar personen att om religionen skadar, och hindrar människor, så förtjänar den inte en plats i vårt samhälle.

När vi sedan väljer att undersöka de informanter som svarade Ja angående om de var religiösa/troende finner vi också att dessa informanter anser att religionen är mycket viktigt i deras vardag. Här märker vi också genom att studera datamatrixen att det är en man och en kvinna som anser detta, medan en av de två religiösa kvinnorna inte tycker att deras tro alls spelar in i deras vardag.

Detta exemplifieras bäst av informant nummer 6

Informant nummer 6

I: Spelar din tro stor roll i din vardag?

R: Ja absolut, val man gör i vardagen och perspektiv på politik och på samhället, sociala frågor och liknande. Det är genomgående i mitt liv får jag säga.

(transkriberingsdokument informant nr 6)

Här blir det tydligt hur religionen påverkar en religiös individs vardag. Det är något som är en del av personen, på samma vis som en politisk tillhörighet.

Informant nummer 6 menar också att denne ofta tänker och reflekterar över sin tro.

Slutligen, mest tydligast genom avläsning av datamatriken är informanternas hållning gentemot religion som copingmedel. Här är alla eniga att religionen säkerligen skulle kunna fungera ypperligt när man som individ ställs inför en livskris. Dock med vissa förbehåll. Detta illustreras bäst genom informant nummer 3.

Informant nummer 3

I: Tror du att en tro skulle vara viktigt i en svår situation?

R: Jag har väldigt lite egen erfarenhet av det, men jag tycker att man har hört litet för många exempel på hur människor som haft ett kassat liv av olika anledningar som finner en tro och sedan vänder på livet för att avfärda det som funktion.

Jo men det tror jag, men jag tror också att det kan vara negativt i det för det kan egentligen kanske handla om saker som man måste arbeta med på ett annat sätt rent psykologiskt istället för någon slags gudsvilja. Litet flummigt men jag tror att det kan vara till jättestor hjälp men jag tror också att det kan skjuta undan saker.

(transkriberingsdokument informant nr 3)

Här berättar informant nummer 3 för oss, att religionen självfallet kan användas som copingmedel, dock med förbehållet att religionen eventuellt kan bli en negativ kraft, istället för något positivt. Detta eftersom problemet i sig kanske behövs bearbetas på något annat vis än att vända sig till en eventuell guds makt. Denna syn överensstämmer dessutom med Pargaments⁵⁵ där denne talar om att religionen både har en negativ och en positiv sida, framför allt i krissituationer.

⁵⁵ Pargament 1997, s6

4.3 Sammanfattande diskussion

Mitt syfte med den här uppsatsen har varit att studera, förstå och försöka förklara hur män och kvinnor ser på religion och om det ena könet oftare beskriver sig som mer religiös än den andra. Hur upplever dessa individer i min urvalsgrupp sin tro och tror dem att religion kan fungera som ett copinginstrument för att hantera livskriser eller andra svåra situationer.

Hur skiljer sig benägenheten till religiös tro mellan de båda könen enligt aktuell statistiska data?

Resultatet av statistikredovisningen tyder på att kvinnor är generellt sätt mer religiösa än män vilket styrks och skulle kunna förklaras genom användningen av teorier rörande genusvetenskap, det vill säga de två teorierna rörande social och strukturell konstruktion som presenterats sedan tidigare.⁵⁶ Inom dessa teorier omnämns att kvinnan rent traditionellt sätt oftast är uppfostrad att vara hemma med barnen, och att vara mer omvårdande. Det omnämns också att kvinnan rent socialt konstruerat föredrar värderingar som överensstämmer mer med religiösa värderingar än hos mannen. Vilket åtminstone i de två fallen där kvinnor uppvisar religiösa värderingar i min studie verkar stämma.

Samtidigt menar den strukturella teorin att kvinnan också är mer hemma än mannen. Vilket i sin tur för med sig att hon i större utsträckning har tid och möjlighet att besöka religiösa samfund. Denna teori stöds också av Furseth & Repstad, vilket betyder att det utifrån holistisk koherensteori⁵⁷ antagligen är så att resultatet överensstämmer med verkligheten. Detta är dock svårigheten med den strukturella teorin, att det i västvärlden inte längre är som så att kvinnan i lika stor utsträckning är hemma med barnen och lever som hemmafru. Detta i sig skulle eventuellt kunna vara åtminstone en del av sanningen till att den generella religiositeten sjunkit hos kvinnor med.

Samtidigt påvisar undersökningar gjorda i Danmark att kvinnor till 66 % och män till 53 % anser sig vara religiösa⁵⁸. Utifrån detta upplevs det enkelt trots bristen på siffror över

⁵⁶ Hvidtjorn, D mfl 2014, s1331

⁵⁷ Gille & Grimen 2007, s75

⁵⁸ Hvidtjorn, D mfl 2014, s1330

fördelningen i Sverige att dra slutsatsen att procentenheterna bör se någorlunda lika ut i Sverige.

Hur tar sig religionen uttryck i deras vardag och liv, och skulle individerna använda sig av religion i en krissituation? (coping)

Vidare upptäckts det också i min undersökning att alla informanter upplever religiös coping som något värdefullt. Detta illustreras genom att alla svarade ja på frågan under intervjutillfället. Utifrån detta kan man dra slutsatsen att religiös coping är någonting som i åtminstone den här populationen inte är styrd av religiös övertygelse, utan är någonting som även ateister eller agnostiker under speciella förhållanden kan tänka sig att använda. Detta kan bero på det Pargament omnämner som ”religiös reservoar”⁵⁹ vilket denne menar finns mer eller mindre inom alla individer och leder individen till religionen eller övertygelsen i stunder av kris.

På samma vis påpekar informant nummer 3 att religionen på samma vis faktiskt kan vara något negativt. En tillflyktsort dit individen kan fly istället för att aktivt ta hand om och försöka lösa det rådande problemet/krisen. Detta synsätt styrks av Pargament⁶⁰ där denne menar att religionen på samma vis kan fungera både som en positiv och som en negativ kraft. Där den positiva sidan lyfter upp och hjälper och den negativa sidan istället trycker undan och hjälper individen att fly.

Samtidigt är det värt att notera att alla personerna i min studie oavsett religiös eller sekulär tro verkar tycka att det är viktigt att ha en tro på någonting i livet. Oavsett om det är en moralisk övertygelse som i sin tur styr individens handlande, eller en sakral tro som i sin tur är sammankopplad med en gudomlighet.

Hur kan olika teorier kring genus och sekularisering hjälpa till att förklara benägenhet till religiös tro mellan könen?

Ytterligare tankar kring män och kvinnors skilda upplevelser av religion och deras definition av dem själva som religiösa, kan troligtvis också kopplas till de tre olika delarna som omnämns i Geels & Wikström. Det vill säga på vilka nivåer som sekularisering sker i samhället. Inom dessa olika nivåer finns det möjlighet att det på

⁵⁹ Pargament 1997, s5

⁶⁰ Pargament 1997, s6

individnivå är som så att kvinnor i större utsträckning är bekänner sig som religiösa i jämförelse med män samtidigt som det utifrån de samhällliga och organisatoriska nivåerna innebär att religionen tappar mark.

Detta kan man sedan i viss mån koppla samman med de genusteorier som nämnts i uppsatsen där kvinnor i större utsträckning bland annat generellt vis kopplas samman med religionen. Detta eftersom religionen i stora drag innehar samma värderingar som kvinnan rent strukturellt är uppfostrad till att dela. Samtidigt talar även genusteorin kring begrepp om vart individen i större utsträckning befinner sig, där menar genusteorin att kvinnan i större utsträckning än mannen befinner sig i hemmet, eller åtminstone inte förvärvsarbetar vilket då i allt större utsträckning låter henne delta i religiösa organisationer eftersom hon generellt sätt har mer tid till detta. Vidare talar också genusteorin om att kvinnan mer ser till barnets moraliska uppfostran och mannen till familjens ekonomi.⁶¹

Vidare kan man ställa Zuckermans tidigare påstående att Sverige kan bestå till uppemot 45-85 % ateister. Här blir det tydligt i min undersökning att dennes lägre siffror istället träffar min undersökning och min population. Detta eftersom det inom min undersökning är ca 50 % av populationen som benämner sig som religiös/troende. Värt att ha i betänkande när man ser till dessa siffror (både mina och Zuckermans) är faktumet att endast 17 % av den svenska befolkningen definierar sig som ateister enligt Zuckerman.⁶² Vilket föder frågan, vilken siffra är det som gäller? Ett möjligt svar på frågan är troligtvis hur man ställer frågan, eftersom ateism på samma vis som tro kräver ett ställningstagande så kanske inte individerna som blivit tillfrågade helt enkelt tagit ställning ännu?

Utefter resultatet som uppkommit i undersökningen kan man påstå att sekulariseringsteorin i stora drag är bristfällig, även utifrån de tre stycken teorier som både Furseth & Repstad, och Geels & Wikström betecknar som nödvändiga för dess användning. Detta i stora drag eftersom teorin på intet sätt mäter variabler gällande individers eventuella kön, eller försöker förstå de variabler som är förknippat med detta. Personligen anser jag att teorin eventuellt skulle kunna kompletteras med ytterligare en

⁶¹ Hvidtjorn, D mfl 2014, s1331

⁶² Zuckerman 2007.

nivå, det vill säga nivån rörande kön eftersom man då troligtvis kommer närmare hur resultatet ser ut i verkligheten.

Utifrån detta är syftena med uppsatsen uppfyllda, värt att påpeka är att resultaten är på inget vis generaliserbara. Detta eftersom den rådande undersökningsgruppen är allt för liten för att ge en tillfredställande bild över Sveriges befolknings syn på religion. Det den där med påvisar är att fingervisningar gentemot bland annat det danska resultatet är möjligt. Detta samtidigt som genusteorierna gällande män och kvinnors syn på religion och tillhörighet till denna eventuellt kan visa sig stämma.

4.3.1 Förslag till vidare forskning

Gällande vidare forskning, föreslår jag djupare studier där man försöker förstå och jämföra män och kvinnors religion. Är denna benägenhet att tro på något metafysiskt något strikt mänskligt eller är det socialt konstruerat, eller rent av båda två? Vidare skulle en jämförelse gällande män och kvinnors benägenhet till tro i en jämförelse mellan två helt olika kulturer vara av intresse. Detta mångt och mycket eftersom samhällen lika varandra i stor utsträckning är just lika varandra och resultatet eventuellt inte skulle säga något. Medan en undersökning gällande ett I- respektive ett U-land säkerligen skulle visa på en större mängd skillnader som i sin tur skulle kunna belysa ämnet.

5. Referenslista

5.1 Källa – Transkriptionsmaterial

se bilaga till denna uppsats.

5.2 Tryckt sekundärlitteratur

Esaiasson, P (2007) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad.*

Francis, JL (1997) *The Psychology of Gender Differences in Religion: A Review of Empirical Research*

Furseth & Repstad (2003) *Religionssociologi – En introduktion*

Geels & Wikström (2012) *Den religiösa människan – En introduktion till religionspsykologi*

Gilje & Grimén. (2007) *Samhällsvetenskapens förutsättningar*

Hvidtjorn, D mfl (2014) *Religiousness and Religious Coping in a Secular Society: The Gender Perspective*

Pargament, K (1997) *The Psychology of Religion and Coping*

Zuckerman, P (2005) *Atheism: Contemporary Rates and Patterns*

5.3 Elektroniska resurser

Gallup <http://www.gallup.com/poll/1690/religion.aspx>

Sökord: Ateism in the world 21/12- 2014

Religionsfrihetslag (1951:680) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Religionsfrihetslag-1951680_sfs-1951-680/

Svenska kyrkan www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=1132668&ptid=48063

Sökord: svenska kyrkan medlemsregister/antal 20/12-2013

Nationalencyklopedin www.ne.se

Sökord: Sekularisering, Genus 21/12-2014

Vetenskapsrådet www.vr.se

Bilaga

Intervjufrågor

1. Är du man/kvinna?
2. Hur gammal är du?
3. Är du troende/religiös?
4. Är/var dina föräldrar religiösa
5. Om nej, skulle du beskriva dig själv som andlig/ateist/agnostiker
6. Vilken religion?
7. Besöker du något samfund? (moske, synagoga, tempel, kyrka) (aldrig, ibland, ofta, varje dag)
8. Är religionen/tron viktig för dig? (nej,lite, ganska, mycket)
9. Skulle du säga att din tro spelar roll i din vardag? (nej,lite, ganska, mycket)
10. Tänker du ofta på din tro/existentiella frågor? (nej,lite, ganska, mycket)
11. Tror du på ett liv efter döden? Hur känner du inför det?
12. Är religionen viktig för samhället? Varför?/Varför inte?
13. Finns det religiösa värderingar som är viktiga/oviktiga för samhället?
Varför/Varför inte?
14. Vilka?
15. Skulle en tro vara viktig i en svår situation? Varför/Varför inte?
16. Tror du att män/kvinnor är lika religiösa som kvinnor/män? Varför/varför inte?
17. Är religion lika viktigt idag som det var för kanske 100år sedan?

Transkribering

Intervju nr 1

I: Är du man eller kvinna?

R: Kvinna

I: Hur gammal är du?

R: 36

I: Är du troende eller religiös?

R: Nej

I: Är eller var dina föräldrar religiösa?

R: Nej

I: Om nej, skulle du beskriva dig själv som andlig, ateist, agnostiker

R: Ateist

I: Besöker du något samfund vid något tillfälle?

R: Nej, jag går till kyrkogården vid alla helgons dag.

I: Är en religion eller att överhuvudtaget ha en tro viktigt för dig?

R: Mm att ha en övertygelse är viktigt, men den har inga andliga förtecken.

I: Skulle man kunna säga att denna övertygelse är viktig i din vardag?

R: Jo men det är den, man har liksom ett rättesnöre man följer.

I: Brukar du fundera på den här övertygelsen eller på existentiella frågor?

R: Jo men livsfrågor kan man väl tänka på, ur en form av humanistiskt perspektiv eller grundtanke. Men inte utöver det. Inga rituella föreskrifter eller liknande. Jag följer ingen dogm.

I: Tror du på ett liv efter döden?

R: Nej det gör jag inte.

I: Är religionen viktig för att ett samhälle?

R: Jag tror den fyller en funktion för många människor. Jag tror att det är viktigt med den formen av organiserad tro som finns, och att det finns en plattform och ett utrymme i samhället där man kan känna tillhörande och man kan komma när man vill oavsett status eller skick. Detta hade säkert kunnat ersättas av andra institutioner om det inte fanns religiösa samfund.

I: Finns det religiösa värderingar som är viktiga, eller oviktiga för ett samhälle?

R: Jo men det finns etiska grundprinciper, som t.ex. den gyllene regeln som är återkommande i många religioner. Där är det svårt att veta vad som är hönan och ägget.

Det kan man väl tycka. Om ursprunget finns i det rent mänskliga, mellanmänskliga relationer eller om det har med religiositet att göra, Det är väldigt svårt att veta.

I: Tror du att en tro är viktig i en svår situation?

R: Ja, kanske. Jag har väl inte befunnit mig i en sådan livskris så att jag hade ställt mitt förtroende till en högre makt. Men det kan jag inte svära på att jag inte hade gjort om en sådan situation skulle ha uppstått. Det finns definitivt en funktion för människor som är ensamma. I mitt fall som omger jag mig med andra människor som jag kan förlita mig på. Men man väljer väl olika där antar jag, man är antagligen uppfostrad med olika strategier utifrån om föräldrarna är religiösa eller inte.

I: Tror du att män och kvinnor är lika religiösa?

R: Oj vad svårt, menar du sådär ortodoxa i sin tro, eller rent allmänt?

I: Ja rent allmänt.

R: Du menar bokstavstroende då?

I: Vi kan utgå ifrån det.

R: Det går inte att säga, tänker jag. Det beror väldigt mycket på vilken form av religiositet det är tänker jag.

I: Om vi omformulerar oss och säger är män eller kvinnor mer benägna att tro på en högre makt?

R: Nej, det kan jag inte svara på. Det kan jag faktiskt inte. Jag tänker rent historiskt då, men det beror på vad det fyller för funktion. Nej.

I: Är religionen lika viktigt idag 2014, om man jämför med för t.ex. 100år sedan?

R: 1914.

I: Ja eller 1814

R: Alltså, religionen har väl ersatts med andra sekulära former. Man märker att det finns nyandlighet, och det finns en tro på högre makter och det nyandliga. Så visst finns det ett intresse och behov hos många. Till Sverige har nog samhället tagit över många av kyrkans tidigare former. Men visst behöver man gemensamma mål, eller en gemensam etik, men om den är andlig är svårt att säga.

Intervju nr 2

I: Är du man eller kvinna?

R: Kvinna

I: Hur gammal är du?

R: 47

I: Är du troende eller religiös?

R: Litet troende kanske.

I: Är eller var dina föräldrar religiösa?

R: Nej

I: Om nej, skulle du beskriva dig själv som andlig, agnostiker, ateist.

R: Mer agnostiker.

I: Vilken religion tycker du känns närmast dig?

R: Kristendomen

I: Besöker du något samfund någon gång?

R: Ja, Kyrka, vid högtidliga tillfällen, dop, bröllop, begravningar. De andra samfunden är mer om man är utomlands och går dit och kikar på byggnaden inte för att besöka det i ett religiöst perspektiv.

I: Är religion eller att ha en tro viktigt för dig som person?

R: Nej, egentligen inte jätteviktigt.

I: Skulle du säga att en tro, eller din tro spelar roll i vardagen?

R: Nej.

I: Tänker du ofta på din tro eller existentiella frågor?

R: Ja, det gör man i emellanåt.

I: Tror du på ett liv efter döden?

R: Jag kan nog inte svara på det. Det går i vågor, ibland tror man ibland inte. Den är väldigt knepig den frågan, börjar man tänka på den så är den ganska mastodont.

I: Skulle du säga att en religion är viktig för ett samhälle?

R: Ja, om den inte skadar någon annan, om den är i lagom dos tänker jag. Folk får tro precis vad de vill och hur mycket de vill. Men skadar den och begränsar andra människor så tycker jag inte den är viktigt.

I: Finns det religiösa värderingar som är viktiga eller oviktiga för ett samhälle?

R: Det beror precis på vilka värderingar det är, gynnar det människor är det bra, gynnar det inte människor är det inte bra för samhället.

I: Skulle en tro på en högre makt eller liknande vara viktigt i en svår situation?

R: Ja, för vissa människor är det nog det. Men för mig skulle det nog kunna bli viktigt om det var en krissituation. T.ex. om ens barn skulle bli väldigt sjukt, då skulle jag nog sätta mig och fundera på om man behöver tro på något. Vad det skulle vara eller vem det skulle vara, det vet man nog inte förrän man sitter där.

I: Tror du att män eller kvinnor är lika religiösa?

R: Det har jag ingen aning om.

I: Är religion lika viktigt idag som för 100år sedan?

R: Nej det tror jag inte. Jag tror att vi var mer religiösa förr.

Intervju nr 3

I: Är du man eller kvinna?

R: Man

I: Hur gammal är du?

R: 36

I: Är du troende eller religiös?

R: Nej

I: Är du ateist/agnostiker/andlig?

R: Det är svårt, jag är ateist, men jag är nog också en gnutta andlig.

I: Besöker du något samfund, eller annat någon gång?

R: Nej, men mina barn, eller ett av dem har varit med i kyrkans kör så då var jag i kyrkan. Jag har själv varit mycket i kyrkan när mina kompisar gick och läste för konfirmationen så var jag med och hängde där. Jag tycker om kyrkan om det är bra människor där. Så det händer att jag är där, men inte aktivt.

I: Skulle man kunna säga att religion eller att ha en tro på något icke-religiöst viktigt för dig som person?

R: Ja det tror jag. Någon form av tro.

I: Spelar den här tron in i din vardag?

R: Nej, Det tycker jag inte. Jag tycker inte heller att den är konstant. Det är snarare ett konstaterande att jag vill ha någon slags tro. Sen så vad den är vet jag nog inte.

I: Tänker du på den här tron, eller existentiella frågor?

R: Ja det gör jag nog ibland, fast det känns litet som ett sådant område som kommer när man har mycket tid, eller när något har dragits till sin spetts. Inte i någon slags normalliv då är det aldrig utan mer när livet är annorlunda.

I: Rent generellt sätt skulle man säga att du tror på ett liv efter döden?

R: Jag har litet svårt för beskrivningarna om livet efter döden. Men det är en av de existentiella frågorna jag funderar på. Någon slags dödsångest sådär, någonting mer.

I: Skulle religionen vara viktig för att ett samhälle skulle kunna fungera? Eller är det något vi skulle kunna klara oss utan?

R: Jag tror absolut vi skulle kunna klara oss utan det. Men jag tror vi måste förstå vad

religionen gör för väldigt många människor. Den behöver i så fall ersättas med någonting annat om man skulle ta bort det. För även om jag aldrig har varit troende eller religiös så tycker jag att kyrkan och de troende också gör väldigt mycket bra saker.

I: Finns det värderingar inom religionen som är bra för samhället?

R: Ja det gör jag absolut. Det är säkert så när det gäller alla religioner. Jag tycker att det är läskigt när man först börjar tro på något som står i gamla testamentet och försöker applicera det idag. Eller när det blir för mycket hyckleri. Man ser igenom det på något sätt. Men när det gäller medmänskligheten som finns med så är den definitivt viktig för ett samhälle.

I: Tror du att en tro skulle vara viktigt i en svår situation?

R: Jag har väldigt lite egen erfarenhet av det, men jag tycker att man har hört litet för många exempel på hur människor som haft ett kasst liv av olika anledningar som finner en tro och sedan vänder på livet för att avfärda det som funktion.

Jo men det tror jag, men jag tror också att det kan vara negativt i det för det kan egentligen kanske handla om saker som man måste arbeta med på ett annat sätt rent psykologiskt istället för någon slags gudsvilja. Litet flummigt men jag tror att det kan vara till jättestor hjälp men jag tror också att det kan skjuta undan saker.

I: Tror du att män och kvinnor är lika religiösa?

R: Jag tror inte jag har någon tanke kring det faktiskt, nä men då tänker jag ändå rätt mycket på konstruerande könsroller.

I: Är religionen lika viktigt idag som för 100 år sedan?

R: Det är den med största sannolikheten inte. Men jag lever i ju i den kontexten jag lever i, så jag är ju oerhört apart. Men jag måste förstå att i andra sammanhang är den säker viktigt. I Sverige kan man nog säga att den var mer påtaglig förr.

Intervju nr 4

I: Hur gammal är du?

R: 38

I: Är du man eller kvinna?

R: Man

I: Är du religiös eller troende?

R: Nej det skulle jag inte säga

I: Är dina föräldrar religiösa?

R: Jag tror de är troende men de är inte praktiserande.

I: Vilken religion tillhör dem?

R: Protestantismen/Kristendomen

I: Är du ateist eller agnostiker?

R: Jag ligger någonstans mellan ateist och agnostiker.

I: Besöker du något samfund eller liknande någon gång.

R: Nej, det gör jag inte regelbundet. Men det händer att jag går i kyrkan.

I: Är religionen eller din världsiga tro eller övertygelse viktig i ditt liv?

R: Nej, fast jag tänker det är en ganska komplicerad fråga, ser man humanismen som en tro?

I: Absolut

R: Nej, men jag tycker att den moraliska etiska aspekten är viktigare. Det är också en aspekt jag funderar mer på än, t.ex. en politisk inriktning.

I: Om du tänker på din tro, eller etiska ställningstagande är det något du tänker på?

R: Ja det gör jag, absolut det kommer upp ibland. Jag är t.ex. fortfarande medlem i svenska kyrkan och har gjort ett medvetet val där. Det får jag försvara ibland eftersom många av mina vänner har gått ur svenska kyrkan. Men sedan har jag också en del vänner som är aktivt kristna, så varje gång jag är kyrkan så blir det en påminnelse och en tanke kring hur jag ställer mig till detta.

I: Tror du generellt på ett liv efter döden?

R: Nej.

I: Det är bara bort?

R: Det är slut.

I: Tycker du att religionen är viktigt för att ett samhälle skall fungera bra?

R: Historiskt sätt absolut, idag tycker jag i teorin att andra skulle saker skulle kunna ta dess plats. Men när det sker stora saker som Estonia eller Tsunamin så ser man hur kyrkan blir en samlande kraft eller någonstans att vända sig till. Samtidigt är det också så att när det sociala skyddsnetet avvecklas så blir andra aktörer allt viktigare i t.ex. arbetet med missbrukare eller hemlösa. Så där är ju religionen fortfarande väldigt viktigt.

I: Finns det några värderingar inom religionen som är viktig för ett samhälle?

R: Jag är litet osäker, men tar man t.ex. allas lika värde så ja, men samtidigt tittar man på kristendomen, har alla verkligen lika värde? T.ex. hur kyrkan ser på sexuella läggningar eller etnisk bakgrund, där är kyrkan väldigt otydlig. Den frågan kan man tycka är viktig grundpelare men den är komplicerad. Har verkligen alla människor lika

värde eller samma rätt till vård. Finns det ett stopp? Nu kan vi inte lägga mer pengar?

Det är komplicerat.

I: Skulle en tro vara till hjälp i en svår situation?

R: Absolut, jag tror man har ett plus om man är religiös när man går på en riktig motgång. Men inte minst om man har ett socialt skyddsnät. Har man ett svagt socialt skyddsnät så tror jag religionen blir jätteviktigt. Ofta är kyrkan ett starkt nätverk, så det tror jag man har jätteplus av.

I: Tror du att män och kvinnor är lika religiösa?

R: Jag har faktiskt ingen aning. Om jag tittar på dem jag känner så ser jag inte någon jättestor skillnad. Men ser man på ledarskiktet så är det ofta mer män där.

I: Är religionen lika viktig idag som för 100år sedan?

R: Jag tror den är litet mindre viktigt. Det är nog en grad skillnad.

Intervju nr 5

I: Hur gammal är du?

R: 31

I: Är du man eller kvinna?

R: Kvinna

I: Är du troende/religiös?

R: Troende

I: Är eller var dina föräldrar religiösa?

R: Dom är.

I: Vilken religion?

R: Kristendom

I: Besöker du något samfund någon gång?

R: Ibland vid speciella tillfällen och ibland på söndagar.

I: Spelar din tro roll för dig i din vardag?

R: Ja

I: Tänker du ofta på din tro eller på existentiella frågor?

R: Det tänker jag på ibland.

I: Tror du på ett liv efter döden?

R: Ja det gör jag

I: Skulle du säga att religionen är viktig i samhället?

R: Ja, jo det tror jag är viktigt. Hur man kanske handlar i olika val man gör.

I: Finns det värderingar inom religionen som kanske är mer viktigare än andra?
R: Kanske mest värdegrunds värderingar eller liknande, allas lika värde. Det är inte bara i religionen.
I: Skulle en tro vara viktig i en svår situation?
R: Mm absolut.
I: Tror du att män och kvinnor är lika religiösa?
R: Det vet jag faktiskt inte. Jag har inte sett någon skillnad.
I: Är religion lika viktigt idag som för hundra år sedan?
R: Inte lika viktigt tror jag, den är inte med i vardagen på samma sätt.

Intervju nr 6

I: Är du man eller kvinna?
R: Man
I: Hur gammal är du?
R: Jag är 45 år gammal
I: Skulle du säga att du är troende/religiös?
R: Jag är troende
I: Är eller var dina föräldrar religiösa?
R: Mina föräldrar är troende
I: Vilken religion?
R: Det tillhör kristendomen, pingstkyrkan/rörelsen.
I: Besöker du något samfund?
R: Jag tillhör en pingstförsamling, Smyrna Älvängen, är döpt och går ganska ofta. Är engagerad på olika sätt, både bland ungdomar och i mötessituationer. Jag är engagerad och är där ofta.
I: Skulle du säga att religionen, att ha en tro är viktigt för dig som person?
R: Ja, det är ju själva basen som jag har att stå på. Det är grunden för mitt liv skall jag säga helt klart. Så den är väldigt viktig.
I: Spelar din tro stor roll i din vardag?
R: Ja absolut, val man gör i vardagen och perspektiv på politik och på samhället, sociala frågor och liknande. Det är genomgående i mitt liv får jag säga.
I: Reflekterar du ofta över din tro och på existentiella frågor?
R: Ja absolut, i många sammanhang. På saker man möter, det här med hemlöshet och med tiggare och liknande. Hur skall man agera ur ett kristet/troende perspektiv. Hur

skall jag agera på ett sätt som är bra? Hur skulle Jesus ha gjort? Det är så man borde eller ja skall tänka.

I: Tror du på ett liv efter döden?

R: Ja det gör jag.

I: Är religionen viktig för samhället?

R: Som jag ser det är det svenska samhället grundat på en kristen tro från början. Sedan har humanismen och annat kommit in och blivit en viktig del, men samhället skulle sett helt annorlunda ut idag om det inte varit byggt på den kristna tron. Så ja, den är väldigt viktig för samhället.

I: Gällande religiösa värderingar då, finns det sådana som är extra viktiga för ett samhälle?

R: Det var en svår fråga, men de flesta värderingar är viktiga, Det viktigaste är det här att älska din nästa som dig själv, nu finns det inte som en lag ur ett samhällsperspektiv. Men det är viktigt att man är lika inför lagen. Nu är det tyvärr inte så, eftersom det finns de som är en elit i samhället. Det finns en underklass och de som är utstötta, och de som är som de är men inte borde vara det för att samhället har inte tagit hand om dem.

I: Men skulle du säga att religionen är viktigt i en svår situation?

R: Ja absolut, så är det ju. Tron och församlingen är jätteviktig. Man kan be för varandra och prata med varandra hur man kan hjälpa varandra.

I: Tror du att män och kvinnor är lika religiösa?

R: Jag tror nog inte det, nu har jag inte tänkt så mycket på det och jag tror att jag hade reflekterat mer över det om det var stora skillnader. Så nej inte idag men under min uppväxt så var det nog mer kvinnor, kanske kan det bero på att man som tjej vågar ta ställning. För när jag växte upp under 80talet så kanske det inte var så coolt att vara kristen och tillhöra pingströrelsen. Utan det krävdes litet att ta den ställningen, men idag är det nog inte lika svårt.

I: Är religionen lika viktigt idag som för hundra år sedan?

R: Inte i samhället tror jag, Sverige är ett av de mest sekulariserade länderna i hela världen så vi har väldigt svårt att förstå konflikter som beror på religion överlag och kan inte förstå att det kan göra så stor skillnad. Men överlag har det inte det även om jag hade hoppats på att det gjorde det.